

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสำรวจการจัดทำและดำเนินการตามแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำรวจความคิดเห็นและการรับรู้ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และหน่วยงานต่างๆ ต่อแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและการส่งเสริมการประกอบการที่ยั่งยืนให้แก่ SME สำรวจการรับรู้และความสนใจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคบริการต่อแนวคิดการประกอบการที่ยั่งยืน และความช่วยเหลือที่ต้องการเพื่อพัฒนาการไปในแนวทางดังกล่าว คณะผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบผสานวิธี โดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจากสสว. และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้แบบสอบถามกึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่อยู่ในภาคบริการ จากจังหวัดขอนแก่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสงขลา และจังหวัดกรุงเทพฯ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติก ร่วมกันเพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษา

ความเชื่อมโยงกันของเนื้อหาและเป้าหมายด้านการพัฒนา SME ระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 เกิดจากการประสานงานส่งต่อข้อมูลซึ่งกันและกันระหว่างกระบวนการวางแผน โดยจะมีหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานยุทธศาสตร์แต่ละด้านของแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้ สสว. ซึ่งเป็น “เจ้าภาพ” ของแผนงานบูรณาการการพัฒนาผู้ประกอบการ เศรษฐกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่สากล ได้สังเกตเห็นความซ้ำซ้อนกันทั้งในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการและลักษณะการจัดกิจกรรมของโครงการต่างๆ ที่ถูกเสนอเข้ามาภายใต้ช่องทางของการเสนอของบประมาณแบบบูรณาการ

ผู้ให้ข้อมูลหลักจากหน่วยงานต่างๆ รับทราบ ยอมรับในความสำคัญ และเล็งเห็นถึงความเหมาะสมของการนำแนวคิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน” มาใช้เป็นหลักการสำคัญของการพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ผู้ให้ข้อมูลหลักจากหลายหน่วยงานมีความเข้าใจเบื้องต้นในความหมายของ “การประกอบการที่ยั่งยืน” ของธุรกิจ แต่เมื่อให้อธิบายถึงลักษณะของ SME ที่มีการประกอบการที่ยั่งยืนซึ่งหน่วยงานมีความคาดหวังว่าจะพัฒนาและสนับสนุนให้เกิดขึ้น พบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้ให้ข้อมูลหลักจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้าน “กำไรของกิจการ (Profit)” มากกว่าองค์ประกอบด้าน “บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจการ (People)” และ “สิ่งแวดล้อม (Planet)” และส่วนใหญ่มีความเห็นว่าภาครัฐยังต้องดำรงบทบาทที่สำคัญในการสร้างมาตรการสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจ ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ ออกแบบมาตรการทางภาษีที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจในแนวทางนี้ รวมทั้งสร้างแรงจูงใจโดยอาจให้ SME ได้เห็นตัวอย่างของวิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จในแนวทางการประกอบการที่ยั่งยืน เป็นต้น

จากการเก็บข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคบริการ 231 กิจการ พบว่าเป็นวิสาหกิจที่มีอายุกิจการไม่เกิน 5 ปี ถึงร้อยละ 40.71 โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวิสาหกิจที่จดทะเบียนนิติบุคคล และไม่จดทะเบียนนิติบุคคลอยู่ในจำนวนที่ใกล้เคียงกันมาก จำนวนการจ้างงานในกิจการโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 14.76 คน และวิสาหกิจกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.17 ไม่เคยกู้ยืมเงินมาใช้ในกิจการ วิสาหกิจกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 96.10 ไม่เคยขอรับคำปรึกษาจากทั้ง สสว. และศูนย์ให้บริการ SME ครบวงจร (OSS)

และกลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนใกล้เคียงกันไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยสสว. หรือศูนย์ OSS ด้วย โดยเกือบ 1 ใน 3 ระบุว่าไม่เคยรู้จักหน่วยงานดังกล่าว

ผลการประเมินตนเองด้านจุดอ่อนของกลุ่มตัวอย่าง มีความสอดคล้องกันกับมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลักจากหน่วยงานต่างๆ โดยจุดอ่อนที่สำคัญของ SME คือ ปัญหาเรื่องการเข้าถึงเงินทุน ส่วนกรณีจุดแข็งนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถประเมินจุดแข็งของตนเองออกมาได้อย่างชัดเจน คือ การมีแรงงานที่มีความสามารถ แต่หน่วยงานต่างๆ กลับมีมุมมองในประเด็นนี้ที่ค่อนข้างหลากหลายแตกต่างกัน

มาตรการความช่วยเหลือจากภาครัฐที่วิสาหกิจต้องการมากที่สุดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ การออกมาตรการลดหย่อนทางภาษี การปรับปรุงกฎเกณฑ์และระเบียบทางราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ และการจัดหาแหล่งเงินทุนและสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยเฉพาะวิสาหกิจที่มีอายุกิจการไม่เกิน 5 ปี นั้น เป็นกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือด้านการจัดหาแหล่งเงินทุนและสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนมากที่สุด

มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 36.36 เท่านั้น ที่เคยได้ยินหรือรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการประกอบการที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม เมื่อได้รับทราบและทำความเข้าใจเบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 79.65 มีความสนใจที่จะปรับเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจของตนเองให้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว โดยเหตุผลหลักของความสนใจจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้าน “กำไรของกิจการ (Profit)” และร้อยละ 52.46 ของกลุ่มนี้ต้องการให้สสว. และ OSS ให้ความช่วยเหลือในด้านความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการประกอบการที่ยั่งยืน ด้านเงินทุน และด้านกฎระเบียบและนโยบายสนับสนุนธุรกิจ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากสสว. และ OSS นั้น ให้เหตุผลหลักคือต้องการมีอิสระในการดำเนินธุรกิจ

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) เพื่อทำนายโอกาสของความสนใจประกอบกิจการตามแนวทางการประกอบการที่ยั่งยืน พบว่า มี 3 ตัวแปรที่ส่งผลต่อความสนใจของวิสาหกิจกลุ่มตัวอย่าง คือ (1) การกู้ยืมเงินของกิจการ หมายความว่า วิสาหกิจที่มีความสามารถกู้ยืมเงินหรือเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ จะมีความสนใจดำเนินการในแนวทางการประกอบการที่ยั่งยืนมากกว่า (2) คะแนนความเห็นเฉลี่ยต่อแนวปฏิบัติในประเด็นด้านธรรมาภิบาล หมายความว่า วิสาหกิจที่เห็นด้วยกับการแยกแยะระหว่างความเป็นเจ้าของกับผู้จัดการ มีแนวปฏิบัติ มาตรการส่งเสริม และมาตรการตรวจสอบด้านจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจ เป็นต้น จะมีความสนใจดำเนินการในแนวทางการประกอบการที่ยั่งยืนมากกว่า (3) คะแนนความเห็นเฉลี่ยต่อแนวปฏิบัติในประเด็นด้านการจัดการด้านสังคม หมายความว่า วิสาหกิจที่เห็นด้วยกับการดำเนินธุรกิจโดยมีการสื่อสาร และคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้บริโภค มีการจัดกิจกรรมและประเมินผลกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับสังคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น จะมีความสนใจดำเนินการในแนวทางการประกอบการที่ยั่งยืนมากกว่า

การพัฒนาศักยภาพของ SME ไทยยังจำเป็นต้องอาศัยบทบาทของสสว. และหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้การสนับสนุนทั้งในด้านเงินทุนและการสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เหมาะสม ด้วยการใช้มาตรการทางภาษีและการปรับปรุงกฎระเบียบทางธุรกิจต่างๆ กรณีของการส่งเสริมให้ SME ดำเนินกิจการไปในแนวทางของการประกอบการที่ยั่งยืน ก็เป็นเช่นเดียวกัน แม้ส่วนหนึ่งจะต้องเกิดจากความสนใจของ SME เอง แต่สสว. และหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ก็ยังคงต้องมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และพัฒนา

กลไกการทำงานร่วมกัน เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ และให้การสนับสนุนแก่วิสาหกิจที่มีความสนใจในแนวทางปฏิบัติต่อไป

Thailand SME Promotional Master Plan: Moving towards Sustainability?

Abstract

This research aims to explore the planning and implementing process of SME Promotional Master Plans, to examine the opinions and awareness of the Office of Small and Medium Enterprise Promotion (OSMEP) and other policy-implementer institutions on the concept of “Sustainable Development” and on promoting the concept of “Sustainable Entrepreneurship” to Thailand SMEs, and to examine the awareness and interest of service SMEs on the concept of “Sustainable Entrepreneurship”, as well as their demands for supported policies in gearing their business towards sustainable entrepreneurship. Using combined qualitative and quantitative methods, primary data in this research was collected through in-depth interviews of key informants and via semi-structure questionnaire collection of service SMEs in Khon Kaen, Chiang Mai, Songkhla, and Bangkok. The analytical methods employed were qualitative data analysis, descriptive statistics, and Logistic Regression Analysis.

Contents and objectives of SME development were linked between the Twelfth National Economic and Social Development Plans and the Fourth SME Promotional Master Plan through the collaborations in the planning processes between OSMEP and the Office of the National Economics and Social Development Council (NESDC). There were also many policy-implementer institutions involved in implementing each strategy of the SME Promotional Master Plan, in which OSMEP noticed that there were several of similar projects being proposed by different policy-implementer institutions.

Concept of “Sustainable Development” in the Twelfth National Economic and Social Development Plans were made known among the key informants from OSMEP and policy-implementers institutions. Also, they accepted and realized the significance of this concept for Thailand development. Several key informants showed their basic understandings about the definition of “Sustainable Entrepreneurship” concept. However, once asked in details about their expectations towards SMEs that their institution expected to develop and support, they mainly put more weights on wanting the SME to achieve the “Profit” aspect among 3 aspects of “Sustainable Entrepreneurship” concept (the other two aspects were “People” and “Planet”). Most of the key informants expressed their opinions that, government sector would still need to play important part in creating supporting measures for interested SMEs, conveying the knowledge of sustainable entrepreneurship, creating

taxation measures that would facilitate SMEs in shifting their business practice towards sustainable entrepreneurship, also creating incentives for SMEs via promoting best practice cases in sustainable entrepreneurship.

Among 231 service SMEs of research sample group, 40.71 percent of the sample group were new SMEs with no more than 5 years in business. The amount of SMEs that were registered as juristic person was almost equal to the amount of SMEs that were not registered as juristic person. The average number of labors employed by SMEs in the sample group was 14.76 people. Among the sample group, 60.17 percent never took out loans for their business. Most of the sample group as high as 96.10 percent never consulted with OSMEP and SME One Stop Service Center (OSS), and almost the same percentage of the sample group never participated in any activities created by OSMEP and OSS. The reasons explained by one-third of this group was that they never knew these two institutions.

The self-assessment result from the sample group on their weakness aligned with the opinions of key informants, in which they both considered the difficulty in accessing loanable funds as the most important weakness of SMEs. As for the self-assessment result on their strength, the sample group reflected on the capacity and skills of their labors, while key informants had various opinion on this topic with no solid conclusion.

The top three most desired government supporting measures ranked by the sample group were the taxation measures, the improvement of government regulations and legislations relating to running business, and the providing and supporting the access to loanable funds. The group of SMEs with no more than 5 years in business is the one that expressed highest needs on the support of loanable funds.

Only 36.36 percent of the sample group knew or learned about the concept of "Sustainable Entrepreneurship". However, once they were told about its basic concept, 79.57 percent of the sample group showed interests in adjusting their business practices towards sustainable entrepreneurship, with main reason behinds their interest being the "Profit" aspect of the concept. Among this group, there was 52.46 percent that would prefer the assistances from OSMEP and OSS, mainly on the knowledge and business practices of sustainable entrepreneurship, on the accessing of loanable funds, and on the regulations and policies that would support their business.

The result from Logistic Regression Analysis showed 3 factors that would make the sample group appealed to the idea of doing business in sustainable entrepreneurship practice: (1) business ability in accessing loanable funds: SMEs that were able to access

loanable funds would be more interested to sustainable entrepreneurship (2) average score of the opinion on aspect of governance: SMEs that agreed on the separation between ownership and management; agreed on having guidelines, supporting measures, and monitoring measures of business ethics, would be more interested to sustainable entrepreneurship (3) average score of the opinion on aspect of social management: SMEs that agreed on considering customer communications and customer satisfactions; agreed on having activities and evaluation those activities that support the cooperation with the societies that related to their business would be more interested to sustainable entrepreneurship.

The process of Thailand SME capacity development would still need a lot of supports from OSMEP and other policy-implementer institutions; from the support of loanable funds to the creation of appropriate business atmosphere with taxation measures and improvement of many business regulations and legislations. As for the process of promoting Thailand SME in gearing their business towards the direction of “Sustainable Entrepreneurship”, though part of it required the initiation from SME itself, there would be no differences. OSMEP and other policy-implementer institutions would still play important roles in passing on the knowledge and in enhancing their established mechanism of cooperation between institutions in order to create more incentives and to further facilitate the group of SME that are willing to pursue this business practice.